

Klass 5 i Annelundsskolan, Kävlinge, besöker Falsterbo fågelstation

Klassen har arbetat med fågeltema under hösten. Tillsammans med skolans miljöråd åkte eleverna till Falsterbo fågelstation.

Kerstin Larsson, lärare på skolan, berättar:

När vi kom till Falsterbo var det lite molnigt, men sedan blev det soligt och fint. Först var vi på stranden och tittade på fåglar i kikare. Karin, som arbetar på fågelstationen, berättade för oss om ringmärkning och visade flera olika fåglar, till exempel blåmesen på bilden ovan. Det är sällan man kan se fåglar på så nära håll och vi fick också klappa dem.

Utmaningen 2013: Fåglarnas liv

Text: Britt-Marie Lidesten

Stort tack för alla fina redovisningar från arbetet med Utmaningen om fåglarnas liv och välkomna att vara med på Utmaningen 2014!

Det är alltid lika roligt att ta emot rapporterna från skolor, förskolor och fritidshem. Alla fina teckningar, foton och texter, som tillsammans med lärarnas sammanfattningar, visar hur arbetet genomförts. Temat om fåglar har väckt stort intresse hos barnen och eleverna!

Lika roligt som det är att se allt som skickats in, lika svårt är det att välja vad som ska komma med i tidningen. Vi gör ett urval så att det blir en spridning av åldersgrupper och vill uppmärksamma en variation av goda idéer. En del av det material som inte kommer med i Bi-lagan kommer att läggas ut på vår webbsida. Något av det material som skickats in av nedanstående förskolor, skolor och fritidshem visas på följande sidor.

- Annelundsskolan, Kävlinge (se ovan)
- Lextorps skola, Trollhättan
- Brännö skola, Göteborg
- Räkans fritids, Stenungssund
- Kättinge skola, Vikbolandet

Fortsätt jobba med fåglar

Årets utmaning är avslutad, men vi hoppas att många fortsätter att arbeta med fåglar. Speciellt vill vi lyfta möjligheten att skriva berättelser med utgångspunkt i någon fågel. Många fåglar är lätta

att få syn på. De finns i vår närhet, kommer fram till fågelbordet på vintern eller bygger bo i holkar på tomten. De har ofta ett spännande och dramatiskt liv som inbjuder till att skriva berättelser.

Tänk så mycket som kan hända under en liten fågels liv! Den börjar sitt liv tillsammans med syskonen i en holk eller fågelbo. Fajtas om maten, prövar vingarna och upplever för första gången hur de bär. Åter sig stor och fet för att klara vinterns påfrestningar eller ger sig ut på en strapatsrik flyttning till sydliga länder. Hur ska det gå? Vilka faror möter den lilla fågeln under tiden? Sedan kommer våren på nytt, vinterns påfrestningar är glömda och det är dags för fjolårets fågelunge att söka en partner för att skaffa egna ungar. Men kanske blir det möjlighet till lite vänsterprassel och vem som är pappa till ungarna i boet är inte alltid så säkert!

Verkligheten är tillräckligt dramatisk för att ge stoff till många berättelser om fåglarna i närmiljön. Bygg berättelserna utifrån iakttagelser och en faktabakgrund, med en fågel som huvudkaraktär, och lär om naturen samtidigt som skrivförmågan övas.

En teknik för att skriva spännande berättelser beskrivs i häftet *Berättarteknik* utgivet av Bioresurs med Veronica Grönte som huvudförfattare. Häftet finns i pdf-format tillsammans med ett omfattande stödmaterial på Bioresurs hemsida (se Linnéprojekt, Linnélektioner, idéhäfte 1, Berättarteknik). Häftet kan också beställas från Hands-On Science, www.hos.se.

Så här berättar några deltagare...

Vi har stora möjligheter att studera fåglar, framför allt fågellivet i vår skolskog, där vi tidigare har satt upp fågelholkar. Vi har tittat på fåglar och letat efter spår och tecken på alla utflyktsmål vi besökt. Barnen har parvis fått fotografera fågeltecken och har hittat många fjädrar och spår efter fåglar. De har lärt varandra och oss vuxna otroligt mycket på grund av sin nyfikenhet och hunger efter kunskap.

Vänliga och fjädrande kunskapshälsningar från alla barnen på I Ur och Skur Fritidshemmet Lönner på Oxledsskolan, Partille kommun.

Fågletavla gjord av barn på Lextorpsskolan, Trollhättan.

Vi har arbetat i tre klasser med totalt 49 elever och har gjort två exkursioner med fågelböcker, kikare och boken *Fågelsång, 150 svenska fåglar och deras läten*. Vi prövade att spela upp fågelsången för några arter som svarade, bland annat var en rödhake väldigt intresserad. Eleverna dokumenterade och artbestämde de fåglar som de såg och hörde. Vi hade också koll på antalet tranor som besökte Hornborgarsjön. Det har varit ett väldigt givande tema. Jag har märkt att många av eleverna blivit intresserade av fåglar.

Cathrin Persson, Tingvallaskolan år 4-6, Skene

Ja, våren kom och med den våra flyttfåglar. Sädesörjan som alltid är på vår gräsmatta kom i år igen och svalorna håller till nere vid bryggorna och sjöbodarna. Efter sommaren tog vi upp vårt fågelspanande igen och kollade in vart strandskatan tagit vägen (hon försvann först av alla). Och upptäckte att hon inte flyger så långt, kanske bara till Holland-Frankrikekusten. Sädesörjan däremot flyttar hela vägen till Egypten/Israel. Arild, vår utsände spanare, reste till Turkiet med sin familj i oktober och såg sädesörjan där! Svalorna däremot flyger jättelångt, ända till södra Afrika. Fast vi har inte kunnat ta reda på hur långt de flyger åt gången. Sover de och äter under resan? Kanske vi kan få hjälp med de frågorna?

Sussan Jönsson, Skaftö Naturförskola

Lextorpsskolan, Trollhättan

Vi har arbetat med fåglar på fritids och på några bildlektioner under skoltid. På sportlovet startade vi fågeltemat på fritids med att montera fågelholkar, tillverka fågletavlor och titta på filmer om fåglar. Boken *Fågelsång, 150 svenska fåglar och deras läten*, tog vi med på våra skogsutflykter. Några, ganska få, skrev även om fåglar. Under "Öppet hus" på fritids kunde föräldrar, syskon och vänner se fritidsbarnens fågelalster.

Under skoltid var det fågeltema under några bildlektioner. Vi gjorde samma fågletavlor som på fritids, med stöd av Ritskolan 1 från Argument förlag. En näringskedja skapades genom att kattugglans och talgoxens bo, mat och fiender gestaltades i bild och text.

Det har varit kul och lärorikt att arbeta med fåglar. Numera pekar barnen på fåglarna omkring oss och namnger dem eller frågar vad de heter.

Helén Grönlund, Lextorpsskolan

Brännö skola, Göteborgs södra skärgård

Eleverna som deltagit i Utmaningen har varit från förskoleklass till årskurs fyra. I år är vi 50 elever. Mest har klass 2-3-4 (21 elever) arbetat med utmaningen. Arbetet har genomförts både under utelektioner och inomhus.

Vi började en kall och blåsig dag i januari då vi gick ner till Brännö Rödstens brygga. Där hade det samlats många svanar den senaste tiden, men just idag hade de sökt skydd lite längre bort så trots kikare såg vi dem inte särskilt bra. Vi försökte locka dem med bröd med det var mest trutarna som var intresserade. I skolan ritades det svanar och vi tittade på skillnaden mellan knöl- och sångsvan.

Under våren var vi ute på fågelpromenader flera gånger. Svårigheten var att vara tyst så att man kunde höra fåglarna för att sedan kunna se dem. 26/2 såg barnen skata, gråsparv, trut, hönor (i en trädgård, för visst räknas det? Jo då!) kanadagås, kråka, blåmes, talgoxe, hackspett, troligen en gröngöling och några till som vi bara hörde och inte kunde namnet på.

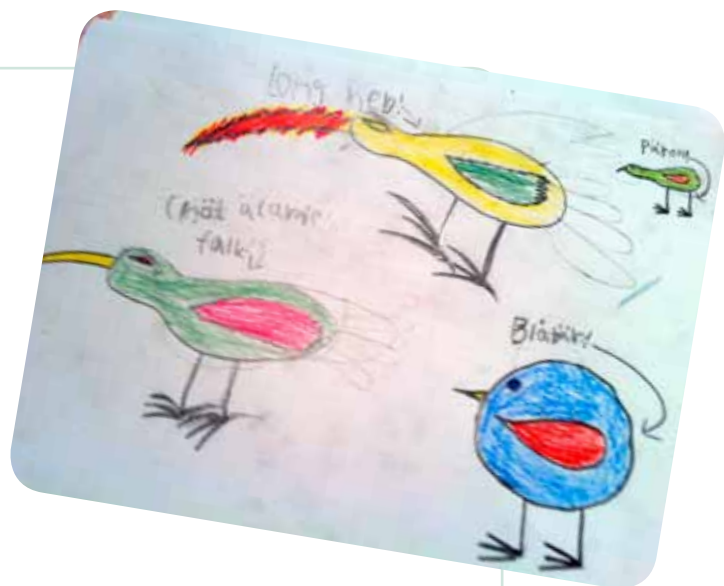
Ett efterlängtat vårtecken på vår ö är när strandskatan kommer. Det sätts till och med upp en notis vid affären när den dykt upp. Så den spanades det flitigt efter.

Några gånger har vi lekt en uppskattad lek som vi hittade i boken "Utomhuspedagogik". Den går till så att de flesta barnen får inplastade bilder på fåglar med artnamnet på baksidan. Resten av barnen är fågeljägare och ornitologer. Jägarna jagar och när de har fångat en fågel, tar de med den till ornitologen som ska säga vad det är för fågel. Klarar hen det byter de plats, klarar hen inte det blir det två ornitologer tills någon av dem kan nästa fågel. Mycket spring och lek och samtidigt lär man in fågelarter.

I klassrummet har vi talat om varför fåglarna ser ut som de gör, med olika näbbar, ben och så

Den döda fågeln

En gång såg jag och pappa en död skata tror jag. Vi gick och hämtade en stor spade för vi skulle begrava den. Jag och Robin har en fågelbegravningsplats i skogen en liten bit från vårt hus. Det är nära ett stort berg och det är lite träd runt omkring. Så vi ska begrava en till fågel där. Vi gick dit och grävde ett hål i marken vi stoppade ner fågeln i hålet och täckte jord över den. Vi la stenar över och gjorde ett kors av pinnar och snöre sen var vi klara. Det va synd om den tyckte jag, jätte. Jag tror att nära andra fåglar hade tagit den och dödat den. Det var flugor runt den tror jag. SLUT

vidare. Att det gav nya kunskaper visade sig när vi var i Slottsskogen och gick förbi fågeldammen. Helt plötsligt hörs barnen diskutera utseendet på ett helt annat sätt.

Begreppet biologisk mångfald "fanns i deras kroppar". Näringskedja med rovfågeln högst upp har ritats och skrivits. Tornseglaren fick en hel lektion och fascinerade många barn. Vi har förstås sett en del filmer om fåglar också. Vi har gjort fåglar i papier mache, ritat och målat fåglar, med fantasiutseende och naturtroget. Efter arbetet har de kommit en god väg på väg till att klara några av kunskapsmålen såsom att ge exempel på livscyklar hos några djur och enkla samband i naturen, förutom att skriva olika typer av texter och utveckla sitt bildskapande. På frågan varför fåglar ser olika ut svarar några så här:

- Felix år3: Oftast ser hanen och honan olika ut. Honan har bättre kamouflage för att hon vaktar äggen. Hanen ska imponera på tjejerna. Fåglar har olika näbbar beroende på vad de äter. Dom flesta fåglarna har olika fötter. Till exempel har ankor jättestora fötter.
- Gustav år2: Dom har olika färger. Näbbarna är olika för att de äter olika. Honan ska kamouflera sig när hon vaktar ungar. Örnar har vassa klor så att dom kan bära as.
- Zi år3: Honan och hanen ser annorlunda ut för att till exempel gräsandens hona ska kunna lägga ägg i gräset utan att någon annan ser det. Hanarna är fina för att kunna visa upp sej för honorna. Fåglarna är anpassade för olika årstider och för att de äter olika mat.

Anne Eugensson,
lärare på Brännö skola

Teckningarna av fantasifåglarna ovan och strandskatan till höger har gjorts av elever på skolan, liksom även texten till vänster.

Räkans fritids, Stora Högaskolan, Stenungsund

Liten fågel gjord av olika löv. Kanske föreställer den en gårdsmyg?

Bild från Räkans fritids.

Vi är ett fritids med förskoleklassbarn och 1:or. Vi antog utmaningen om fåglar med stor entusiasm i mars 2013. Målet som vi satte upp var att när temat var över skulle barnen kunna fem fåglar.

Det här temat har fångat alla barn och fröknar. Barnen har lärt sig inte bara fem fåglar utan minst tio! De har även lärt sina föräldrar om fåglar. Tack för en spännande och fantastiskt rolig utmaning!

Personalen på fritidshemmet berättar om många olika aktiviteter kring fåglar och har skickat in ett stort antal bilder. Här har vi tagit med ett par exempel på dikter som barnen skrivit.

Sädesärla

du är fin du är svart du är grå du är vit.
när du går viftar du på stjärten en bit.
du har en näbb du är liten vilket förklarar att du är en fågel.

du äter slemmiga maskar riktigt sliskt tycker vi.

Skrivet av Alexander och Ella

Sädesärlan stannar på ett ställe och när den flyger därifrån så kommer den tillbaka samma tid, samma plats när det är samma färg på himlen. Den äter getingar, flugor, bin, maskar och andra små kryp.

Den bor under takpannor.

Skrivet av Josefine och Jack

Kättinge skola, Vikbolandet

Vi antog utmaningen att studera och arbeta med fåglar under 2013. Det har varit mycket intressant!

Barnen har varit väldigt engagerade och arbetet blev större än vi från början hade tänkt oss. Vi jobbade både på skolan och på fritidshemmet, vilket gjorde att vi fick en helhet av arbetet.

Vår skola ligger fyra mil utanför Norrköping. Den ligger bara fem km från Östersjön och precis bredvid en vacker skog. Vi har två skolskogar som vi besöker minst en förmiddag i veckan. Vi har också ett trädgårdsland som vi sår och odlar i varje år. F-klassen sår solrosor på våren som vi sedan arbetar med i 1:an på hösten, bland annat sparar vi frön till fåglarna. Vi har jobbat med fåglar i alla klasser F-3 under våren och lite på hösten. Detta har vi gjort:

- Fältstudier vid köksfönster.

- Satt upp fågelholkar i skogen, bland annat en "tittholk" där vi har kunnat följa en nötväcka som fått ägg och ungar (se bild).
- Matat fåglarna med bland annat våra egna solrosfrön som vi odlat i vår trädgård.
- Byggt fröautomater för att kunna studera fåglarna hemma, se bild nedan till vänster.
- Gjort ett diagram över vilka fåglar barnen hade hemma vid sin fröautomat, se nedan.
- Tovat och filtat fåglar i ull och satt dem på en pinne för att ha i en krukväxt.
- Arbetat med tema Östersjön och studerat uppstoppade sjöfåglar och byggt en havsörn i naturlig storlek.

Vi har jobbat minst två gånger per vecka i varje klass och på fritidshemmet på eftermiddagarna. Barnen har varit väldigt engagerade i projektet.

Lisbeth Karlsson, Kättinge Skola, Vikbolandet

